

o otázkach, ktoré príliš málo pozná (ak nezasahuje iba preto, aby sa na niečo opýtal).

10. Účastník diskusie má hovoriť vec-

ne, nemá sa chváliť svojou myšlienkovou nezávislosťou ani sa riadiť snahou, aby komukoľvek vyhovelo.

(ak)

O ZMYSLOVOM A LOGICKOM V POZNANÍ MIKROSVETA *

Niektorým pracovníkom na poli filozofie a ideológie sa môže otázka vzťahu zmyslového a logického v procese poznania zdať čisto teoretická, akademická, bez nejakého praktického významu. Problematika interakcie zmyslových a racionálnych, logických zložiek v poznaní však už niekoľko storočí predstavuje jednu z ústredných tém gnozeológie, ktorá svojimi dôsledkami zasahuje takmer všetky hlavné vedné disciplíny. Pripomeňme len z dejín filozofie známe spory empirizmu s racionalizmom, Leninovu kritiku empiriokriticizmu a vývin logického empirizmu.

Zmyslovú stránku študuje nielen teória poznania, ale aj fyziológia a psychológia. Autor sa v knihe sústredil najmä na také otázky, o ktorých sa v posledných rokoch hodne diskutovalo v snahe o objasnenie špecifických zákonitostí mikrofyzyky. Tak predstavitelia teórie komplementarity zdôrazňovali, že naše chápanie a opis mikrojavov sú zafarbené našimi makroskopickými „okuliarmi“, že zákonitosti kvantovej mechaniky možno vyjadriť len pojmami klasickej fyziky. Diskusie a spory o gnozeologických otázkach mikrofyzyky prebiehajú stále tak medzi filozofmi, ako aj medzi fyzikmi; je len samozrejmé, že autor nemohol v celej šírke analyzovať všetky aspekty tejto zložitej problematiky. V knihe osvetľuje nenázorný charakter mikroja-

vov, ich interakciu s experimentálnymi prístrojmi a kritizuje agnostické závery niektorých západných autorov. Kuzminov venuje veľkú pozornosť najmä vývinu experimentálnej techniky a úlohe modelov; ukazuje, že v modernej mikrofyzyke majú prvoradý význam nie názorné modely, ale abstraktné logicko-matematické štruktúry.

Na strane 41 autor vyslovuje myšlienku, že v podstate sú všetky javy prístupné zmyslovému vnímaniu. Nemôžeme sa tu podrobne zaoberať týmto názorom. Považujeme však za potrebné pripomenúť, že sa tým autor veľmi približuje k stanovisku empirikov a senzualistov. Okrem toho sotva možno uvedený náhľad dať do súladu s nekonečnosťou sveta v čase, priestore a kvalitatívnej rozmanitosti.

Napriek niekoľkým menším nepresnostiam môžeme knihu hodnotiť kladne, pretože predstavuje v Sovietskom sväze jeden z prvých ucelených pokusov o analýzu veľmi aktuálnej, živej a závažnej problematiky na hranici exaktnej prírodovedy a filozofie. Hoci kniha predpokladá určité základné znalosti z atómovej fyziky a gnozeológie, môžu si ju s prospechom prečítať aj nešpecialisti.

J. Švihran

* G. A. Kuzminov, *Čuvstvennoje i logičeskoje v poznanii mikromira*, Moskva 1965, 117.

OBOHATENIE PSYCHOLOGICKEJ LITERATÚRY

Pred niekoľkými mesiacmi sa na náš knižný trh dostalo dielo jedného z najvýznamnejších sovietskych psychológov, Sergeja Leonidoviča Rubištejna (1889 až

1960). Jeho knihu *Základy obecné psychologie* (Osnovy obščej psihologii), ktorá vyšla v Moskve r. 1946, preložil kolektív psychológov pod vedením profesora